



การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่
THE NEW IMAGE ADMINISTRATION SUNDAY BUDDHIST STUDY CENTER

นางสาวสุฉิรา ม่วงศรี *

Miss Suchira Muangsri

อ.ดร.วลัยพร ศิริภิรมย์ **

Walaiporn Siripiom, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 66.00 วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทมากที่สุด อายุ 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด ประสบการณ์การดำรงตำแหน่งปัจจุบันในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 6-10 ปีมากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน สภาพปัจจุบันของการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) พิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านการรักษาวินัยธรรมไทย ($\bar{x} = 4.28$) รองลงมาคือด้านการฟื้นฟูบทบาทวัด ($\bar{x} = 4.16$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 3.64$) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการรักษาวินัยธรรมไทย ($\bar{x} = 4.40$) รองลงมาคือด้านการฟื้นฟูบทบาทวัด ($\bar{x} = 4.31$) และด้านการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพ ($\bar{x} = 4.12$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 3.95$) ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ในภาพรวม พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($PNI_{Modified} = 0.086$) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองของชุมชน ($PNI_{Modified} = 0.064$) ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการรักษาวินัยธรรมไทย ($PNI_{Modified} = 0.029$)

* หน่วยงานสังกัด ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สวนแก้ว

ที่อยู่ อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

E-mail Address: suankaew1@yahoo.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชา บริหารการศึกษา ภาควิชา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: Walaiporn52@yahoo.com

ISSN1905-4491

Abstract

The research is a survey Research. The aim of the research were 1) to study present state and desirable state of The New Image Administration Sunday Buddhist Study Center, and 2) to find the administration method of The New Image Administration Sunday Buddhist Study Center. The research's result were: Most of samples are male, 66% of master's degree, age above 51 years, 6-10 years of present position's experience in The Sunday Buddhist Study Center and the most of answerer were instructor . The overall image of average of present states of The New Image Administration Sunday Buddhist Study Center was in great level ($\bar{x} = 3.99$, SD). When consider in particular, The greatest average was in the preserve Thai culture ($\bar{x} = 4.28$) following to the temple role's recovery ($\bar{x} = 4.16$) and the administration of participation and total quality management ($\bar{x} = 4.00$). The average of the administration of participation management were at the least ($\bar{x} = 3.64$). The overall image of average of desirable state of The New Image Administration Sunday Buddhist Study Center was in great level ($\bar{x} = 4.17$). When consider in particular, The greatest average was in the preserve Thai culture ($\bar{x} = 4.40$) following to the temple role's recovery ($\bar{x} = 4.31$) and the administration of total quality management ($\bar{x} = 4.12$). The average of the administration of participation management were at the least ($\bar{x} = 3.95$). A comparison of priority needs of The New Image Administration Sunday Buddhist Study Center : the greatest priority needs index was the administration of participation management ($PNI_{Modified} = 0.086$) following to the self-decision-making of community ($PNI_{Modified} = 0.064$) and the temple role's recovery ($PNI_{Modified} = 0.036$). The priority needs index of the preserve Thai culture were at the least ($PNI_{Modified} = 0.029$).

คำสำคัญ: บริหารการศึกษา / ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

KEYWORDS: ADMINISTRATION / BUDDHIST STUDY CENTER

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้สภาวะแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะความต้องการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญ แต่การพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญ ควรจะมีความสมดุลและยั่งยืน ดังนั้นรัฐบาลและทุกภาคส่วนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนให้สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559 จัดทำขึ้นภายใต้กรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559 และสอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ตลอดจนสภาพปัญหาจากการจัดและพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในระยะเวลาที่ผ่านมาซึ่งพบว่ายังมีปัญหที่จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาทั้งด้านการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน ด้านคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ตลอดจนสภาพการบริหารและการศึกษาที่ยังต้องเพิ่มเติม ในด้านประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงยังส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาหลายประการกับเยาวชน จาก สถิติของโครงการไชลด์วอตช์ (Child Watch) ได้สำรวจพฤติกรรมเด็กและเยาวชน กว่า 140,000 คน ในรอบปี 2551-2552 พบว่าเด็กไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสังคมในระดับสูงขึ้น เด็กอาชีวะและอุดมศึกษาเฉลี่ยร้อยละ 36 เคยมีเพศสัมพันธ์ โดยละ 56 บอกว่ารับได้กับการอยู่ก่อนแต่ง และที่ทำให้อัตราท้องไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นสูงขึ้นตลอดทั้งปีมีวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 19 ปี ทำคลอด 68,385 ราย เฉลี่ยถึงวันละ 180 ราย เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ก็ถูกละเมิดทางเพศเพิ่มขึ้น มีเด็กถูกละเมิดทางเพศ 6,255 ราย เฉลี่ยวันละ 17 ราย ส่วนคดีอาชญากรรมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นชัดเจน โดยเด็กต่ำกว่า 18 ปี ต้องคดีและถูกส่งเข้าสถานพินิจรวมทั้งปี 43,000 ราย เฉลี่ยวันละ 120 คน สำหรับด้านคุณธรรมจริยธรรม มีเด็กเพียงร้อยละ 10 ที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ เช่น ไปวัด ตักบาตร ทำบุญ หรือนั่งสมาธิ แต่เด็กร้อยละ 25 สวดมนต์ก่อนนอนเป็นประจำ ร้อยละ 90 เชื่อในกฎแห่งกรรมและการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ส่วนทัศนคติของเด็กที่มีต่อภาวะคุณธรรมจริยธรรมของสังคม เด็กร้อยละ 60 รู้สึกว่ามีการทุจริตคดโกงในประเทศกันมาก (สถาบันรามจิตติ, 2556)

จากข้อมูลดังกล่าวจะพบว่า สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกัน มีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ขณะที่ภาคส่วนต่างๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ แต่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไป พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น รวมถึงสื่อทางสังคมในปัจจุบันมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน แต่การเผยแพร่สื่อต่างๆ ยังไม่มีบทบาทต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม สะท้อนได้จากรายการโทรทัศน์มีภาพของความรุนแรง ภาพที่ตอกย้ำการสร้างอคติ เชิงลบต่อผู้อื่น ภาษาก้าวร้าว ความไม่เหมาะสมทางเพศ ขณะที่การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ต่างๆ ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เข้าข่ายลามกอนาจารและการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ขณะที่เกมคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นสื่อออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน อย่างมาก ซึ่งเกมส่วนใหญ่ที่นิยมเล่นเน้นการต่อสู้ใช้ความรุนแรง ไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

การศึกษาจึงนับเป็นกุญแจสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาคนของประเทศ ซึ่งนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษากำหนดไว้ชัดเจนในนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิตว่า เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้งสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความเสมอภาคและการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 - 2559 ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักการพัฒนา เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการ

เรียนรู้ และเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญา และการเรียนรู้

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นหน่วยงานที่มีส่วนส่งเสริมเผยแพร่หลักธรรม พัฒนาความรู้คู่คุณธรรม จัดการเรียนรู้ การเผยแผ่ อบรมปลูกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยอันดีงามแก่เด็กและเยาวชนซึ่งกรมการศาสนาได้กำหนดให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นหน่วยงานที่สนองนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วประเทศ เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมและเป็นแหล่งจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้มิติทางศาสนา บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างวัด บ้าน (ชุมชน) โรงเรียน ให้กลับสู่สังคมไทยดังเช่นในอดีต วัดจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนด้านคุณธรรม จริยธรรม (กระทรวงวัฒนธรรม, 2555) แต่จากการวิจัยของ สุภาพร มากแจ้ง (2542) พบว่าการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นอยู่ปัจจุบัน แยกส่วนออกจากระบบการบริหารการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านการจัดการงบประมาณ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน คุณภาพการศึกษา คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาทั้งผู้บริหารและครูสอน ตลอดจนสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพสุทธการศึกษามิตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและในงานวิจัยของ ประเสริฐ อำมาตย์เอก (2541) ยังพบว่านักเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการลาออกกลางคัน ทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องปิดลง นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2550) พบว่าการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ผ่านมามีปัญหาทั้งในด้านของผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารการศึกษา ขาดประสบการณ์ ขาดการประสานงานระหว่างศูนย์กับกรมการศาสนา รูปแบบการบริหารไม่แน่นอน ขาดระบบการติดตามงาน หลักสูตรไม่เป็นปัจจุบัน บุคลากรขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้การบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานทำให้หน้าที่และงานบางอย่างบกพร่องไป ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียน ถึงแม้ว่าศูนย์ฯพยายามจัดทุนการศึกษาและค่าช่วยสอนครูให้แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง และในรายงานการวิจัยของรายงานการวิจัยของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ประกอบด้วย ปัจจัยด้านโครงสร้างการทำงาน ระบบการทำงาน บุคลากร งบประมาณ และความสัมพันธ์ชุมชนรอบด้าน

ใน พ.ศ. 2555 กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการพัฒนาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในรูปแบบและภาพลักษณ์ใหม่ เพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยการพัฒนาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างบูรณาการโดยได้วางนโยบายและการดำเนินงานแนวใหม่สำหรับเป็นแนวทางในการใช้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2555) ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่ที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินงานมาแต่ยังไม่มีการศึกษาถึงสภาพและปัญหาในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หนกลาง ตามการแบ่งเขตการปกครองของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งมีศูนย์ฯ ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง กระจายอยู่ใน 23 จังหวัด ประกอบกับการวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเกี่ยวกับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่ เพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้ปรับปรุงและเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่
2. เพื่อหาแนวทางในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้สรุปประมวลแนวคิดการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์รูปแบบใหม่ ของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) การตัดสินใจด้วยตนเองของชุมชน 3) การรักษาวัฒนธรรมไทย 4) การฟื้นฟูบทบาทวัด และ 5) การบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หนกลาง ตามการแบ่งเขตการปกครองของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 จำนวน 472 ศูนย์ จาก 23 จังหวัด
2. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 215 ศูนย์ โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการบริหารศูนย์ จำนวน 215 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ และเลขานุการศูนย์ฯ และกลุ่มครูผู้สอน จำนวน 215 คน ประกอบด้วยครูผู้สอนวิชาสามัญ และครูผู้สอนวิชาศาสนา รวมผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้นจำนวน 430 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำถามจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่ มีลักษณะเป็น แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ (1) ศึกษาเอกสารงานวิจัย ตำรา บทเรียน แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม (2) จัดทำตารางสังเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ให้ครอบคลุมสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่และการหาแนวทางในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบลักษณะใหม่ (3) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ (4) นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือการวิจัย และ (5) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและแก้ไขสำนวนภาษารวมทั้งความถูกต้องของข้อมูลเป็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำจดหมายเสนอบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยโดยผู้วิจัยส่งและนัดหมายรับคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.00 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.06 รองลงมาคือวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 38.25 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.50 รองลงมาคืออายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.19 มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งปัจจุบันในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 6 – 10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมาคือประสบการณ์การดำรงตำแหน่งปัจจุบันในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.06 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 47.89 และรองลงมาคือ กรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 23.19

ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สภาพปัจจุบันในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้บุคลากรของศูนย์ร่วมกันกำหนดนโยบายและแผนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน ($\bar{x} = 3.77$) รองลงมาคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำความต้องการของชุมชนมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายในการดำเนินงานของศูนย์ ($\bar{x} = 3.76$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำแผนงานที่ร่วมกันกำหนดมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนางานของศูนย์ อย่างจริงจัง ($\bar{x} = 3.70$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการประชาสัมพันธ์ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายการทำงานของศูนย์ ให้บุคลากรและชุมชนได้ทราบอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.50$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมประเมินการทำงานภายในศูนย์ ($\bar{x} = 3.50$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการและร่วมรับประโยชน์ ($\bar{x} = 3.50$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำแผนงานที่ร่วมกันกำหนดมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนางานของศูนย์ อย่างจริงจัง ($\bar{x} = 4.09$) รองลงมาคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำความต้องการของชุมชนมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายในการดำเนินงานของศูนย์ ($\bar{x} = 4.02$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้บุคลากรของศูนย์ร่วมกันกำหนดนโยบายและแผนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน ($\bar{x} = 4.02$) ซึ่งมีคะแนนเท่ากับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการและร่วมรับประโยชน์ ($\bar{x} = 3.74$) และจากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการประชาสัมพันธ์ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายการทำงานของศูนย์ให้บุคลากรและชุมชนได้ทราบอย่างชัดเจน ($PNI_{Modified} = 0.129$) รองลงมาคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่พึงประสงค์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ($PNI_{Modified} = 0.100$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้บุคลากรของศูนย์ร่วมกันกำหนดนโยบายและแผนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน ($PNI_{Modified} = 0.067$)

ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองของชุมชน

สภาพปัจจุบันในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในงานกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างเต็มที่ตามความต้องการของชุมชน ($\bar{x} = 4.04$) รองลงมาคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายตามความพร้อมและความจำเป็นที่ชุมชนกำหนด ($\bar{x} = 3.93$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของศูนย์ฯ ($\bar{x} = 3.77$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันสำรวจความต้องการจำเป็นและประเมินศักยภาพของตนเองเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจจัดกิจกรรมของชุมชน ($\bar{x} = 3.47$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในงานกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างเต็มที่ตามความต้องการของชุมชน ($\bar{x} = 4.27$) รองลงมาคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ภายในศูนย์ฯ ตามที่ชุมชนร่วมกันกำหนด ($\bar{x} = 4.14$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันสำรวจความต้องการจำเป็นและประเมินศักยภาพของตนเองเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจจัดกิจกรรมของชุมชน ($\bar{x} = 3.87$) และจากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันสำรวจความต้องการจำเป็นและประเมินศักยภาพของตนเองเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจจัดกิจกรรมของชุมชน ($PNI_{Modified} = 0.115$) รองลงมา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ ตามที่ชุมชนร่วมกันกำหนด ($PNI_{Modified} = 0.079$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยอมรับการตัดสินใจของชุมชนในการเสนอให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ($PNI_{Modified} = 0.039$)

ด้านการฟื้นฟูบทบาทวัด

สภาพปัจจุบันในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการฟื้นฟูบทบาทวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมมือกับวัดเป็นศูนย์ศึกษาเรียนรู้วิชาการต่างๆ และฝึกอบรมด้านศีลธรรมให้แก่ผู้เรียนและชุมชน ($\bar{x} = 4.30$) รองลงมา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกับวัดจัดกิจกรรมตามเทศกาลอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงชุมชนเข้าวัด ($\bar{x} = 4.28$) และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของศูนย์ฯ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{x} = 4.26$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกับวัดจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้แก่เยาวชน และให้ความรู้เกี่ยวกับการงานอาชีพแก่ชุมชน ($\bar{x} = 3.97$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการฟื้นฟูบทบาทวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกับวัดจัดกิจกรรมตามเทศกาลอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงชุมชนเข้าวัด ($\bar{x} = 4.42$) รองลงมาคือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมมือกับวัดเป็นศูนย์ศึกษาเรียนรู้วิชาการต่างๆ และฝึกอบรมด้านศีลธรรมให้แก่ผู้เรียนและชุมชน ($\bar{x} = 4.39$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมมือกับวัดช่วยกันเผยแพร่

กิจกรรม สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่ชุมชน ($\bar{x} = 4.39$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกับวัดจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้แก่เยาวชน และให้ความรู้เกี่ยวกับการงานอาชีพแก่ชุมชน ($\bar{x} = 4.12$) และจากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการฟื้นฟูบทบาทวัด พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกับวัดพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัดให้เรียบร้อย สะอาดร่มรื่นเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน ($PNI_{Modified} = 0.100$) รองลงมา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากรในวัดให้พร้อมต่อการสงเคราะห์ชุมชน ($PNI_{Modified} = 0.096$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของศูนย์ฯ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($PNI_{Modified} = 0.036$)

ด้านการรักษาวัฒนธรรมไทย

สภาพปัจจุบันในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการรักษาวัฒนธรรมไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมปลูกฝังความกตัญญูต่อบิดา มารดา ครู อาจารย์อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีไทยโดยสอดแทรกเรื่องการทำดีตามหลักศาสนา ($\bar{x} = 4.37$) และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมส่งเสริมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์แก่ชุมชน ($\bar{x} = 4.36$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมส่งเสริมเชิดชูบุคคลที่ทำความดีของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.17$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการรักษาวัฒนธรรมไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรม ปลูกฝังความกตัญญูต่อบิดา มารดา ครู อาจารย์อย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.56$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมส่งเสริมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์แก่ชุมชน ($\bar{x} = 4.50$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีไทยโดยสอดแทรกเรื่องการทำดีตามหลักศาสนา ($\bar{x} = 4.48$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นศูนย์การส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ($\bar{x} = 4.30$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณค่าและความตระหนักในวัฒนธรรมของชุมชน ($\bar{x} = 4.30$) และจากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการรักษาวัฒนธรรมไทย พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนและชุมชนคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนและชุมชนได้ฝึกฝนความมีระเบียบวินัย ($PNI_{Modified} = 0.043$) รองลงมา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรมส่งเสริมเชิดชูบุคคลที่ทำความดีของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{Modified} = 0.038$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดกิจกรรม ปลูกฝังความกตัญญูต่อบิดา มารดา ครู อาจารย์อย่างต่อเนื่อง ($PNI_{Modified} = 0.009$)

ด้านการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพ

สภาพปัจจุบันในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการนำรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.16$) รองลงมา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯ อื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ความร่วมมือระหว่างกัน ($\bar{x} = 4.09$) และ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้ความสำคัญเป็นอิสระในการทำงานของทีมงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ($\bar{x} = 4.05$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการจัดทำมาตรฐานการทำงานเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ ($\bar{x} = 3.87$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีตามแผนพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมาคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งเสริมจิตสำนึกของชุมชนในการเป็นเจ้าของศูนย์ฯ ร่วมกัน ($\bar{x} = 4.17$) และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการนำรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.16$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการจัดทำมาตรฐานการทำงานเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ ($\bar{x} = 4.00$) และจากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพพบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เผยแพร่ผลการดำเนินงานและความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมของศูนย์ฯ แก่ชุมชน ($PNI_{Modified} = 0.067$) รองลงมา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีตามแผนพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{Modified} = 0.057$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการนำรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ($PNI_{Modified} = 0.001$)

แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 30.12 เห็นว่า ควรให้ทุกภาคส่วนและชุมชนมีส่วนร่วมประชุมเสนอแนะความคิดเห็นร่วมกัน พร้อมมอบหมายงานในการบริหารจัดการศูนย์ของศูนย์ให้มากขึ้น เพื่อจะได้เป็นแนวทางเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 20.48 เห็นว่า ควรให้ชุมชน เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางด้านวิชาการ/วิชาชีพ หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดสอนกิจกรรมควบคู่กับการเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 13.55 เห็นว่า ควรมีชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งต้องเป็นชุมชนคุณธรรมของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 11.75 เห็นว่า ควรจัดให้มีบุคลากรของศูนย์ประจำศูนย์ย่อยเพื่อความสะดวกในการมาติดต่อของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 8.13 เห็นว่า ควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างเพื่อเผยแพร่พุทธศาสนาให้แพร่หลาย ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 6.33 เห็นว่าการมีส่วนร่วมควรมีความอิสระในการทำงานร่วมกันโดยมีการสรุปแนวทางในการทำงานไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความเข้าใจตรงกันและยอมรับความคิดเห็นในที่ประชุม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 5.42 เห็นว่าบุคลากรของศูนย์ควรเกิดจากผู้มีอุดมการณ์เดียวกันร่วมกันเสียสละอุทิศเวลามาเป็นครูอาสา ร่วมกันมีพระอาจารย์ที่เป็นที่เคารพศรัทธาของชุมชนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงาน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 3.92 เห็นว่า การจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรให้จัดตามหลักสูตร ป.1- ป.6 เรียนหนังสือพระพุทธศาสนา ม.1-ม.3 ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 3.01 เห็นว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และ ข้อมูลร้อยละ 1.51 เห็นว่า ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้แก่ชุมชน ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น

แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 33.73 เห็นว่า ควรให้ศูนย์สามารถแก้ปัญหาตัดสินใจเองได้โดยมีวิธีการบริหารจัดการให้งานสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 16.87 เห็นว่าตัวแทนของชุมชนมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 12.95 เห็นว่าภายในชุมชนควรเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการเรียนการสอน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้นกว่าเดิม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 11.45 เห็นว่าชุมชนควรให้การสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยเสียสละกำลังทรัพย์เลี้ยงอาหารกลางวันนักเรียนทุกวันอาทิตย์ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 9.64 เห็นว่า ควรมีส่วนร่วมมากขึ้นในการร่วมกันวางแผนและร่วมประเมินตามศักยภาพ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 8.43 เห็นว่าควรเน้นการทำให้จิตใจให้สงบ ถ้าทุกคนจิตใจดี จิตใจสงบก็สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 7.53 เห็นว่า เมื่อมีการวางแผนร่วมกันแล้ว แต่บางศูนย์อาจมีความพร้อมไม่เท่ากันในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงขอให้ศูนย์พระพุทธศาสนาสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 5.72 เห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนะสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนศูนย์ ให้ดีขึ้นและชุมชนให้การสนับสนุนแก่นักเรียนและพระสงฆ์ เรื่องอาหารกลางวัน ดูแลนักเรียนที่มาเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์การตัดสินใจด้วยตนเองในชุมชน

แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการรักษาวัฒนธรรมไทย ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 43.98 เห็นว่าควรสอดแทรกการรักษาวัฒนธรรมไทย เข้าไปในเนื้อหาที่สอนให้ความรู้เผยแพร่ การรักษาวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 12.95 เห็นว่าควรให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีบทบาทมากขึ้นในการส่งเสริมและปลูกฝัง วัฒนธรรมไทยและ ขนบธรรมเนียมประเพณี ให้มากขึ้นกว่าเดิม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 12.35 เห็นว่าควรให้สอดแทรกเรื่องการรักษาวัฒนธรรมไทยเข้าไปในเนื้อหาที่เรียนด้วย ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 9.64 เห็นว่าควรให้ศูนย์มาร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 8.73 เห็นว่าควรสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เช่น การร้องเพลงส่งเสริมศีลธรรม การแสดงละครธรรม การสวดมนต์ การบรรยายธรรม และร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและจัดกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 7.53 เห็นว่าควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการรักษาวัฒนธรรมและลงมือปฏิบัติเพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมไทย และ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 6.02 เห็นว่าควรมีการอบรมรักษาวัฒนธรรมไทยและจัดกิจกรรมค่านิยมหลัก 12 ประการ

แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการฟื้นฟูบทบาทวัด ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 31.63 เห็นว่าพระภิกษุสงฆ์ควรมีบทบาทในการดำเนินงานพระพุทธศาสนา ควรมีการเรียนการสอน ที่วัดให้มากที่สุด โดยจัดหาบุคลากรให้เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 20.48 เห็นว่าพระภิกษุสงฆ์ที่ทำการสอนต้องได้รับการอบรมเทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจมีสื่อการสอนที่หลากหลาย ผ่านการอบรมที่มีหลักสูตรเข้มข้น เน้นการปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงเน้นเนื้อหา ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 12.95 เห็นว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และวัด ควรทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้นมีการเชิญชวนคนทำวัดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีสถานที่เป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมพิเศษอีกแห่งหนึ่ง เช่น มีการสวดมนต์ บูชาพระธาตุ เวียนเทียนในวันสำคัญต่างๆทางพระพุทธศาสนา ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 11.45 เห็นว่าต้องมีกิจกรรมและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 9.64 เห็นว่าควรให้วัดและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยในเรื่องการเรียนการสอน เพราะทางศูนย์มีปัญหาเรื่องผู้สอนโดยให้ตัวแทนวัด ชุมชน และศูนย์ร่วมกันพัฒนาศูนย์ และ ให้วัดมีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงาน โดยให้วัดเป็นที่ตั้ง พัฒนาวัด เก็บขยะ กวาดบริเวณวัด และร่วมกิจกรรม วันสำคัญทางพุทธศาสนา ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 8.73 เห็นว่าควรเชิญชวนเด็กที่ปิดภาคเรียน มาบวชภาคฤดูร้อนจะได้เผยแพร่พระธรรมพุทธศาสนา ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 7.53 เห็นว่าวัดควรปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจอย่างเคร่งครัด ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 4.82 เห็นว่าควรมีการปรับปรุงเรื่อง ด้านวัดในปัจจุบันมีการส่งเสริม

ทุนการศึกษาแก่เยาวชนโดย ท่านเจ้าอาวาส มีการเข้าค่ายคุณธรรม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 3.61 เห็นว่าทางวัดควรมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยมีการประยุกต์แนวทางแบบเก่าให้ผสมผสานแบบใหม่ให้เกิดคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 2.41 เห็นว่าอยากให้ทางวัดจัดกิจกรรมนอกสถานที่ ร่วมกับคณะผู้บริหารและครู ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 1.51 เห็นว่าให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้วิชาต่างๆ ฝึกอบศีลธรรมให้แก่ผู้เรียนและชุมชน

แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 34.04 เห็นว่าควรมีการทดสอบเพื่อเก็บคะแนนในช่วงที่เรียนสม่ำเสมอควรมีการติวและสอนเสริมเพื่อให้นักเรียนสอบผ่านและได้คะแนนมากขึ้นและมีการติดตามประเมินผล ติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 19.58 เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเน้นคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักเน้นสู่การปฏิบัติจริง ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 17.77 เห็นว่าผู้บริหารศูนย์ควรให้อิสระทางความคิดแก่ผู้ปฏิบัติในเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ แต่เป็นด้านการส่งเสริมศีลธรรมให้กับเด็กและเยาวชนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 15.36 เห็นว่าควรมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างชุมชน ศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ วัด โรงเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกัน สร้างความตระหนักให้กับทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 12.95 เห็นว่าควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้พัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 9.04 เห็นว่าควรบริหารโดยมุ่งเน้นคุณภาพ สร้างบุคลากรให้มีประสิทธิภาพศักยภาพทำงานที่ได้รับมอบหมาย พยายามสร้างเหตุปัจจัยที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณภาพให้มากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 8.13 เห็นว่าควรควรทำกิจกรรมเน้นคุณภาพเพื่อให้เยาวชน และชุมชนได้มีความกล้าแสดงออก ในทางพระพุทธศาสนา ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 7.23 เห็นว่าควรมุ่งเน้น การปฏิบัติ ฝึกหัด และด้านวิชาการ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 5.42 เห็นว่าควรเน้นคุณภาพ นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง ทั้งด้านการปฏิบัติและด้านวิชาการมีการประชุมสรุปแนวทางการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่โดยการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่และแนวทางแนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ จะอภิปรายผลดังนี้

พบว่าสภาพปัจจุบันของการการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการรักษาวินัยธรรมไทย ทั้งนี้เนื่องจากจากวัฒนธรรมช่วยให้มนุษย์สะดวกสบายขึ้น ช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่างๆ ของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ เอมมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (2544) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมช่วยตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ส่วนวัฒนธรรมที่สนองความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ วิธีการหาอาหาร วิธีการปรุงอาหาร วิธีการปลูกสร้างบ้านเรือน วิธีการทำเครื่องนุ่งห่ม วิธีการบำบัดโรคภัยไข้ ประการที่สองคือ ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น เป็นสังคมส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่สนองความต้องการด้านนี้ ก็คือ กฎข้อบังคับความประพฤติระหว่างบุคคลรวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่จะทำให้อชีวิตกลุ่มดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนอาจมีส่วนร่วมในระดับแค่ร่วมรับรู้แต่ยังไม่ได้มีส่วนร่วมตัดสินใจและร่วมรับประโยชน์ซึ่งสอดคล้อง

กับ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538) ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง รูปแบบของความเกี่ยวข้องผูกพันร่วมกัน (Involvement) ของสมาชิกในการประชุมหรือเพื่อตัดสินใจและควบคุมการทำงานร่วมกัน ซึ่งคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมทั้งร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับประโยชน์ และยังสอดคล้องกับ นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2546) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ รองลงมาคือด้านการฟื้นฟูบทบาทวัดและด้านการบริหารแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นคุณภาพตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการรักษาวินัยธรรมไทย รองลงมาคือด้านการฟื้นฟูบทบาทวัด และด้านการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและจากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ในภาพรวม พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองของชุมชน และด้านการฟื้นฟูบทบาทวัด ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการรักษาวินัยธรรมไทยซึ่งแนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมพบว่า ผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้ปกครอง พระสงฆ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ชาวบ้านและนักเรียนในโรงเรียนเพราะเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงโดยมีการกำหนดหน้าที่และการมอบหมายงานโดยใช้โรงเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแกนนำและหาการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและต้องชี้ให้ผู้มีส่วนร่วมเห็นประโยชน์และมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรให้ทุกภาคส่วนและชุมชนมีส่วนร่วมประชุมเสนอแนะความคิดเห็นร่วมกัน พร้อมมอบหมายงานในการบริหารจัดการศูนย์ของศูนย์ให้มากขึ้น เพื่อจะได้เป็นแนวทางเดียวกัน
2. ควรให้ชุมชน เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางด้านวิชาการ/วิชาชีพ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดสอนกิจกรรมควบคู่กับการเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งต้องเป็นชุมชนคุณธรรมของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ควรจัดให้มีบุคลากรของศูนย์ประจำศูนย์ย่อยเพื่อความสะดวกในการมาติดต่อของชุมชน ควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างเพื่อเผยแพร่พุทธศาสนาให้แพร่หลาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปลักษณะใหม่ของภาคอื่นๆ ของประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดีเด่นในแต่ละจังหวัดของประเทศไทยเพื่อประโยชน์ในการเตรียมตัวและในการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ยังไม่ได้เข้าสู่การบริหารรูปลักษณะใหม่

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). รายงานการวิจัย สำนักพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กรมการศาสนา. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2555). แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2555. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณอมลย์ ราชภัฏธารักษ์. (2544). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: 598 Print.
- ประเสริฐ อำมาตย์เอก. (2541). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการลาออกกลางคันของนักเรียนในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันรามจิตติ. (2556). สภาวะด้านสังคม พ.ศ. 2551 – 2552. กรุงเทพมหานคร: สืบค้นจาก <http://www.childwatchthai.org/about.php>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). การบริหาร ทักษะ และการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

ภาษาอังกฤษ

- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.